

Har den moderna arkitekturen våldtagit våra städer?

Det är rubriken på en artikel i tidskriften FOKUS nr.17/2026. Och om du som jag bor i Stockholm håller du säkert med. Sedan 2106 har bygget vid Slussen pågått och gjort trafikflödet totalt hopplöst i centrala Stockholm. Nu räknar man med att bygget ska vara klar 2028. Fan trot sa Relling. Troligen p.g.a. eftersatt underhållsarbete genom åren grävs gatorna upp överallt. Varje gång man ska försöka ta sig in i centrum med bil tvingas man välja andra vägar än man planerat. Och om man går upp på någon av Stockholms många utsiktsplatser, så ser man byggkranar varhelst man ser.

Och överallt skjuter höga vita skyskrapor upp och överallt pågår en gradvis förfulning av en av världens vackraste huvudstäder. **"Stockholm i mitt hjärta, låt mig besjunga dig nu. Åldrad i ungdomlig grönska, öarnas stad, det är du!"** sjöng en gång Lasse Berghagen. Texten kan idag ändras till **"Förfulad i grävmaskinsbullen, bygger man sönder dig nu!"** I likhet med Göteborg, som Dennis Jönmark skriver om i FOKUS, ser man dessa enfärgade höghus byggas upp, ett uttryck för en modernistisk arkitektur, som har format Europas städer sedan 1900-talets första hälft.

Den tyske krigshjälten Walter Gropius tilldelades järnkorset två gånger. När han kom hem efter första världskrigets slut fick han i uppdrag att slå samman konst och hantverksskolorna i Schillers och Goethes hemstad Weimar. Föreningen döptes till Bauhauskolan. **"Arkitekter, skulptörer, konstnärer skulle återvända till hantverket"**, skrev han i Bauhaus-manifestet. Fokuset var tydliga geometriska former, moderna material som stål och glas och massproduktion. På Stockholmsutställningen 1930 stod vita enkla byggnader, platta tak och funktion i centrum, som likt Bauhausidealen i Tyskland också överlevde andra världskriget.

Kontinenten urbaniserades nu snabbt. Industrialisering och massproduktion samspelade med modernismens funktionalitet. Två byggnader i Tokyo och Göteborg kan se exakt likadana ut. Å ena sidan är det mycket effektivt, å andra sidan upplever många en känsla av sterilitet, kyla och opersonlighet.

Vi som idag promenerar i Stockholm ser allt det där. Förr kunde man gå mellan Lasse Berghagens öar där allt var fint. **"Nu ser man de monstruösa byggnaderna, järn- och betongklumpar, som har släppts ner i paradiset från ovan"**, som motreaktionen Arkitektuppropets grundare Peter Olsson skrev.

I Tyskland uppstod också ett upprop mot arvet från Bauhaus. Ytterhögerpartiet AFD varnade för glorifieringen av Bauhaus, som man anser **"har våldtagit det mänskliga behovet av bekvämlighet"**. Bauhaus är det tyska bidrag till europeisk kultur, som har haft störst

genomslag. Och AFD ser Bauhaus som grundat i intellektualism och abstrakta tankar och inte är rotat i något lokalt.

I januari 2026 presenterades hur ett Nobelcenter vid Slussen i Stockholm ska se ut. Arkitekturuppropet kallar det för ännu att antal fyrkantiga lådor staplade på varandra. Men den här gången var Arkitekturuppropet inte ensamma om att förfasas. En namninsamling med över 10.000 underskrifter och lokala politiker kallade Nobelcenter ett övergrepp på vår vackra stad. Det är en frustration, som har byggts upp mot modernismens övergrepp, och som nu tas ut på Nobelprojektet. Folk uppskattar den inte.

Man mår bättre av något som är vackert. När jag bor och arbetar på Dalarö i Stockholms södra skärgård på somrarna njuter jag. Där är allting vackert. Varje dag har jag nöjet att komma ner till byn med sin historiska småhusbebyggelse och möts varje dag av härliga Sandemarsfjärden, som är inlopp till gästhamnen. Det kan vara bleke – vindstilla – på morgonen. Då ligger vattnet som en spegel. Eller också blåser det och solen glittrar i vågorna. Det känns som att vara i paradiset med storstaden bara 4 mil bort. När Dalaröborna åker in till Stockholm säger de "att idag måste jag åka in till människoby". Ironin är uppfriskande!

Lars-Olof (LO) Landin

Grundare och huvudredaktör Kreaprenör®

www.creapreneur.se